

van koloniën aan van Mook over te dragen (maar deze bleef, gelijk reeds vermeld, in Indië) was Gerbrandy toen mede dat ministerschap gaan vervullen en met de waarneming van het ministerschap van financiën had zich Albarda belast, de minister van verkeer en waterstaat. Er was in april '42 dus geen 'echte' minister van financiën.

Van Mook weigerde de hem aangeboden portefeuille; hij wenste, zei hij, Hoge Commissaris voor Nederlands-Indië te worden, een functie welke hij desnoods kon combineren met die van minister van koloniën of minister zonder portefeuille. 'Hoge Commissaris' zou betekenen dat hij, zij het formeel onder het gezag van de regering, in een ver van Londen gelegen oord met een grote mate van zelfstandigheid alle Indische belangen zou gaan behartigen. 'De voorzitter', aldus de kabinetsnotulen van 29 april '42, 'acht de opvattingen van dr. van Mook niet zonder gevaar. In diens gedachten staat Indië alleen; voor Indië ging hij naar Australië en naar Amerika.' Kerstens die ook al met van Mook gesproken had, viel Gerbrandy bij: 'Dr. van Mook', betoogde hij, 'construeert alles zó dat naast Nederland Indië staat: dit Indië heeft hem uitgezonden en wordt nu door hem vertegenwoordigd; als Hoge Commissaris zijn alle bevoegdheden der Indische regering in hem verenigd.'

Geen Hoge Commissaris dus. Gerbrandy stelde van Mook eerst voor een *fait accompli* door op 6 mei '42 een wetsbesluit te doen verschijnen (koninklijk besluit C 39)², waarin bepaald werd dat het algemeen bestuur van Nederlands-Indië voorshands door de minister van koloniën (op dat moment nog: Gerbrandy) zou worden uitgeoefend, dat 'het opperbevel over de in Nederlands-Indië aanwezige zee- en landmacht' zou berusten 'bij de gezaghebbende, door Ons daartoe aangewezen', en dat de minister van handel, nijverheid en scheepvaart (Kerstens) de Nederlands-Indische zeeschepen onder zijn hoede zou nemen – vervolgens bood hij van Mook het ministerschap van koloniën aan. Van Mook aarzelde of hij dat ministerschap met de ietwat uitgeholde bestuursbevoegdheid zou aanvaarden, maar na overleg in eigen kring en in het vertrouwen dat hij die bevoegdheid op den duur zou kunnen uitbreiden, zei hij tenslotte in een gesprek met Gerbrandy 'ja'. 'Enige punten waaromtrent wij het eens

¹ Ministerraad: Notulen, 29 april 1942. ² Koninklijke besluiten, uitgevaardigd in de periode waarin de Staten-Generaal ontbraken, hebben wij ook in voorafgaande delen van ons werk 'wetsbesluiten' genoemd wanneer zij regelingen behelsden die in normale tijden bij de wet, d.w.z. met medewerking van de Staten-Generaal, zouden zijn vastgesteld.